

СИЛЛАБУС
2024-2025 оқу жылының 2 семестрі
«Лингвистика» білім беру бағдарламасы

Пәннің коды	Пәннің атауы	Студенттің өзіндік жұмысы (СӨЖ)	Кредит саны			Кредит саны	Студенттің оқытушы басшылығымен өзіндік жұмысы (СӨӨЖ)
			Дәрістер (Д)	Практ. сабақтар (ПС)	Зерт. сабақтар (ЗС)		
SSYa5208	Тілдің құрылымы мен жүйесі		1,7	3,3		5	6

Курс туралы академиялық ақпарат				
Оқытудың түрі	Курстың типі/сипаты	Дәріс түрлері	Практикалық сабақтардың түрлері	Қорытынды бақылау түрі
				Ауызша, офлайн
Дәріскер (лер)	Кондыбаева Раушан Жумакеримовна			
e-mail:	kondybaeva.raushan85@gmail.com			
Телефон (дары):	+7 707 3219583			
Ассистент(тер)	Медетбекова Перизат Туктибаевна			
e-mail:				
Телефон (дары):				

Курстың академиялық презентациясы

Пәннің мақсаты	*Оқытудың күтілетін нәтижелері (ОН) Пәнді оқыту нәтижесінде білім алушы қабілетті болады:	ОН қол жеткізу индикаторлары (ЖИ) (әрбір ОН-ге кемінде 2 индикатор)
«Тілдің құрылымы мен жүйесі» теориялық пән, тілдің ішкі құрылымы мен жүйесін негізге ала отырып, магистранттарға тілдің күрделі жүйе ретіндегі табиғатын, оның құрылымдық элементтерін және олардың өзара байланысын түсіндіру. Бұл пән лингвистиканың негізгі салаларын, тілдік деңгейлерді (фонетика, морфология, синтаксис, семантика) және тілдің коммуникативтік қызметтерін қарастырады.	- тіл туралы ғылымның негізімен таныстыру, лингвистикалық маңызды ұғымдар мен терминдер жайлы түсінік қалыптастыру.	1.1 лингвистикалық білімін қолдана алуы; 1.2 өзіндік тұжырымдар жасай алуы;
	- тіл білімінің басқа ғылымдар арасындағы орны, дүниежүзі тілдерінің генеалогиялық және типологиялық тұрғыдан топтастырылуы,	2.1 өз көзқарасын қорғай білуі; 2.2 ғылыми ой-пікірлерге сыни тұрғыдан талдау жүргізуі; 2.3
	- әртүрлі тілдік қатынастар және оның нәтижесінде туындайтын көстілділік, көптілділділік, тілдердің араласуы, тоғысуы,	3.1 өзіндік жұмыс бойынша эссе жазуы; 3.2 мини жобаларды қорғай алуы; 3.3 белгілі бір тақырыптар бойынша презентация жасай алуы;
	- тілдің ішкі қабаттары, тілдік заңдылықтар және т.б. тіл білімінің негізгі мәселелері жайлы білімі кеңейіп, лингвистикалық талдау тәсілдерін меңгеріп, студенттің лингвистикалық ойлау дағдысының қалыптасуы	4.1 ғылыми еңбектерді оқып өзіндік көзқарастарын жазбаша түрде білдіруі; 4.2 өздік жұмыста студенттің өз бетімен ізденуі; 4.3 өзіндік тұжырымдар жасай алуы;
Пререквизиттер	«Тіл біліміне кіріспе», «Латын тілі», Түркі филологиясына кіріспе, және т.б.	
Постреквизиттер	«Түркі тілдерінің салыстырмалы грамматикасы», «Тіл білімінің философиялық негіздері», «Лингвистика ілімінің тарихы» және т.б.	
**Әдебиет және ресурстар	Оқу әдебиеттері: Әдебиеттер: 1. Соссюр, Ф. "Общее языкознание". — Мәскеу: Едиториал УРСС, 1999. 2. Бодуэн де Куртенэ, И. А. "Избранные труды по общему языкознанию". — Мәскеу: Наука, 1963.	

	3. Блумфилд, Л. "Языковедение". — Мәскеу: Прогресс, 1968. 4. Хомский, Н. "Синтаксические структуры". — Мәскеу: Едиториал УРСС, 2001. 5. Аханов К. А. Тіл білімінің негіздері. — Алматы, 1993. 6. Хасенов Ә. Тіл білімінің негіздері. — Алматы, 1996. 7. Тіл білімі терминдерінің сөздігі / Қазақша-орысша, орысша-қазақша сөздік. — Алматы: Ана тілі, 2005. 4. Қайдар, Ә. Т. "Қазақ тілінің өзекті мәселелері". — Алматы: Ғылым, 1998. 5. Сыздыкова, Р. "Қазақ әдеби тілінің тарихы". — Алматы: Ғылым, 1993. 6. Сүлейменова Ә. Д., Малиева Г. Б., Шаймерденова Н. Ж., Авакова Р. А. Тіл білімі сөздігі. — Алматы: Ғылым, 1998. <u>Ғаламтор ресурстары: (3-5 тен кем емес)</u> — http://elibrary.kaznu.kz/ru — http://genhis.philol.msu.ru/vvedenie-v-yazykoznanie/ — https://uploads.philology.by/logo/koduhov.pdf — https://www.hse.ru/edu/courses/302786639 — https://www.bsu.ru/content/page/1415/hecadem/reformatsky_aa/reformatsky.pdf
--	--

Университеттің моральдық-этикалық құндылықтар шеңберіндегі курстың академиялық саясаты	Академиялық тәртіп ережелері: Төзімділік танытыңыз, өзге біреудің пікірін құрметтеңіз. Келіспеушіліктеріңізді дұрыстап жеткізе біліңіз. Плагиатқа және адал істемеген жұмысқа жол берілмейді. СӨЖ, аралық бақылау және қорытынды емтихан тапсырған кезде біреуге сыбырлауға, біреуден көшіруге, басқа бір студент үшін емтихан тапсыруға болмайды. Курстың қандай бір ақпаратын жалған таратқан, Интранетке дұрыс кірмеген, шпаргалка қолданған студентке «F» бағасы қойылады. Академиялық құндылықтар: Практикалық / зертханалық сабақтар, СӨЖ өзіндік, шығармашылық сипатта болуы керек. Бақылаудың барлық кезеңінде плагиатқа, жалған ақпаратқа, көшіруге тыйым салынады. Мүмкіндігі шектеулі студенттер телефон, saule.bektemirova77@gmail.com е-пошта бойынша консультациялық көмек ала алады.
Бағалау және аттестаттау саясаты	Критериялды бағалау: дескрипторларға сәйкес оқыту нәтижелерін бағалау (аралық бақылау мен емтихандарда құзыреттіліктің қалыптасуын тексеру). Жиынтық бағалау: аудиториядағы (вебинардағы) жұмыстың белсенділігін бағалау; орындалған тапсырманы бағалау.

Оқу курсының мазмұнын жүзеге асыру күнтізбесі (кестесі)

Апта	Тақырып атауы	Сағат саны	Макс. балл***
Модуль 1. Тіл – жүйе. Тіл бірліктері және тіл жүйесінің деңгейлері.			
1	Д 1. Тіл біліміндегі құрылымдық-жүйелік парадигманың қалыптасуы және оның негізгі ұғымдары.	1	
	СС 1. Құрылымдық тіл білімінің пайда болуы. Жүйелік парадигманың мәні мен маңызы. Тіл біліміндегі өзге парадигмалар және олардың өкілдері.	2	10
2	Д 2. Құрылымдық тіл білімінің негізгі өкілдері мен бағыттары	1	
	СС 2. Құрылымдық тіл білімінің негізгі бағыттарын анықтаңыз. Фердинанд де Соссюр еңбектерінің құрылымдық парадигмадағы рөлін сипаттаңыз. Прага / Копенгаген лингвистикалық мектептерінің өкілдері, ұстанымдары мен ғылыми болжамдары.	2	10
	СӨЖ 1. Тапсырмалары бойынша кеңес беру.		
3	Д 3. Тіл - жүйе. В. фон Гумбольдтың теориясы. Ғылыми болжамдары мен теориясы	1	
	СС 3. Фонологиялық деңгейдегі құрылымдық жүйе дегеніміз не? Нақты мысалдарға талдау жасаңыз. Морфологиялық және синтаксистік деңгейлердегі құрылымдық жүйеге тоқталыңыз. Құрылымдарды талдау әдістерін салыстырыңыз.	2	10
	СӨЖ 1. Н. Хомскийдің генеративті грамматикасы мен Ф. де Соссюр идеяларын салыстырыңыз.		20
4	Д 4. Құрылымдық парадигманың фонологиядағы рөлі. Фонологиялық мектептер: ғылыми тұжырымдары мен негізгі идеялары.	1	
	СС 4. Фонемалар жүйесі дегеніміз не? Қазақ/орыс/ағылшын тілдерінің дыбыстық құрылымын талдау. Фонологиялық мектептер мен олардың өкілдері.	2	10
	СӨЖ 2. Қазіргі қазақ тіл біліміндегі фонологиялық мектептер. Олардың танымал өкілдері. Дәстүрлі фонетика және сингармониялық фонетика мектептерінің ғылыми тұжырымдарын талдау.		
5	Д 5. Грамматика: морфологиядағы құрылымдық парадигма	1	
	СС 5. Морфемалар және олардың жүйесі. Морфологиялық талдаудың негізгі принциптері. Қазіргі қазақ грамматикасының өзекті мәселелеріне ғылыми талдау. Ғылыми мақалаларды талдау.	2	10

Модуль 2 Тіл бірліктері арасындағы парадигматикалық және синтагматикалық қатынастар			
6	Д 6. Грамматика: синтаксистік жүйе және оның ерекшеліктері	1	
	СС 6. Синтаксистік байланыстар мен құрылымдар. Синтаксистік деңгейдегі жүйелілік. Қазіргі қазақ синтаксисінің өзекті мәселелеріне ғылыми талдау. Ғылыми мақалаларды талдау.	2	10
7	Д 7. Семантикалық жүйе	1	
	СС 7. Тілдік бірліктердің мағыналық жүйесі. Сөздік қордың жүйелік ұйымдастырылуы. Синтагма және парадигма ұғымдары. Практикалық тапсырма: мәтіннен синтагматикалық және парадигматикалық қатынастарды табыңыз.	2	20
	СОӨЖ 3. Қазіргі ғылыми мақалаларға шолу жасаңыз. Бүгінгі таңда лингвистерді не қызықтырады? Бір мақаланы таңдап, жан-жақты талдау жасаңыз.		
	СӨЖ 2. Тапсырмалары бойынша кеңес беру		100
АБ 1			
8	Д 8. Құрылымдық-семиотикалық парадигма.	1	
	СС 8. Белгі және жүйе ұғымдары. Құрылымдық семиотиканың негізгі принциптері. СӨЖ 2. Жаңа уақыттағы семиотикалық идеяларды (Ч.С. Пирс, Ф. де Соссюр, Ч.У. Моррис, Р.О. Якобсон) алдыңғы ғылыми концепциялармен салыстырыңыз.	2	10
9	Д 9. Тілдегі парадигмалық және синтагмалық байланыстар.	1	
	СС 9. Парадигматикалық қатынастардың ерекшеліктері. Синтагмалық байланыстар мен олардың жүйесі.	2	10
10	Д 10. Тілдік жүйенің универсалдығы мен ерекшеліктері. Құрылымдық әдістер мен дәстүрлі тіл білімінің байланысы	1	
	СС 10. Құрылымдық және тарихи-салыстырмалы әдістердің өзара байланысы. Тілдің синхрониясы мен диахрониясы.	2	10
	СОӨЖ 4. Құрылымдық парадигма және прагматика. Қолданыстағы тілдің жүйесі.		
Модуль 3. Тілдің қазіргі теориялары: тіл және қоғам			
11	Д 11. Қазіргі қазақ тіл біліміндегі жаңа бағыттар. Интегративті бағыттар мен олардың болашағы.	1	
	СС 11. Контрастивтік лингвистика: статусы, проблемалар, әдістер. Этнолингвистика. Э. Сепир және Б. Уорф болжамы.	2	10
12	Д 12. Тіл және саясат. Тілдік саясат. Әлеуметтік лингвистика.	1	
	СС 12. Саяси лингвистиканың зерттеу әдістері. Ұлттық тілдің әлеуметтік дифференциациясы. Тілдік жағдайдың мемлекет тарапынан реттелуі. СОӨЖ 5. СӨЖ 3. Жоба қорғау: тақырыбы «Саяси дискурс». Жобаны дайындау кезінде докторант отандық және шетелдік ғылыми ресурстарды пайдалану тиіс (беделді ғылыми деректер базаларындағы ғалымдардың жарияланымдары, ҚазҰУ кітапханасы қорынан алынған заманауи ғылыми монографиялар, оқу құралдар, сөздіктер, жинақтар мен аудармалар)	2	5
13	Д 13. Психо және нейролингвистика	1	
	СС 13. Психоллингвистика негіздері: зерттеу нысаны мен әдістері. Ассоциативтік тәжірибе әдісі. Еркін ассоциациялар әдісі. Бақыланатын ассоциациялар әдісі. Жұптық ассоциациялар әдісі.	2	5
	СӨЖ 3. Т. Черниговскийдің "Миды үйренуге қалай үйрету керек" бейнедәрісін талқылау https://www.youtube.com/watch?v=nEGmdIJEr8M (Немесе "Тіл мидың дамуына қалай әсер етеді")		20
14	Д 14. Тіл және жасанды интеллект. Жасанды интеллект дамуындағы нейролингводидактика.	1	
	СС 14. Бірінші тіл, екінші тіл, өзге тіл, шетел тілі. Билингвизм және монологвизм мәселені нейролингвистикалық аспектіде қарастыру.	2	5
	СОӨЖ 6. Нейролингвистика. Зерттеу пәні мен нысаны. Қазіргі нейролингвистикалық зерттеулер. Ми жартышарлары. Орталық жүйке жүйесі. Брока аймағы/орталығы. Вернике аймағы/ орталығы.		
15	Д 15. Прагматлингвистика: зерттеу нысаны, пәні мен мақсаты	1	
	СС 15. Қазіргі тіл туралы ғылым. Лингвистерді қандай сұрақтар алаңдатуы керек? Тіл ғылымының болашағы қандай? 21 ғасырда лингвистика қалай дамиды? Жаһандандудың тілдер мен тіл туралы ғылымға қауіптілігі.	2	5
	СОӨЖ 7. Емтиханға кеңес беру.		
АБ 2			
			100

**ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ РУБРИКАТОРЫ
ОҚУ НӘТИЖЕЛЕРІН БАҒАЛАУ КРИТЕРИЙЛЕРІ**

Сала бойынша көрнекті ғалымдардың еңбектерін оқу, конспектiлеу: Д.Л. Остин, Д. Серль, Эдвард Сэпир (реферат) (АБ 100%-ның 20%)

Критерий	«Өте жақсы» 15-20 %	«Жақсы» 10-15%	«Қанағаттанарлық» 5-10%	«Қанағаттанарлықсыз» 0-5%
Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын түсінуі	Ғалымдардың теорияларды, тұжырымдамаларды терең түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын түсінуі. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын шектеулі түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары, тұжырымдамаларын үстірт түсіну/ түсінбеушілік. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) берілмейді.
Ғылыми стильді ұстануы, ғылыми теорияларды сыни тұрғыда талдай білуі	Баяндауда ғылыми стиль жоғары дәрежеде сақталған. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен тамаша негіздеу.	Баяндауда ғылыми стиль жақсы сақталған. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен күшейтеді.	Баяндауда ғылыми стиль барынша сақталған. Эмпирикалық зерттеулердің дәлелдерін шектеулі қолдану.	Баяндауда ғылыми заңдылықтары сақталмаған. Эмпирикалық зерттеулерді аз немесе мүлдем қолданбайды.
Жазу, APA style	Жазу айқындықты, нақтылықты және дұрыстығын көрсетеді. APA style-ды қатаң ұстанады.	Жазу айқындықты, нақтылықты және дұрыстығын көрсетеді. Негізінен APA style-ды ұстанады.	Жазуда кейбір негізгі қателер бар және анықтықты жақсарту қажет. APA style-ды ұстануда қателіктер бар.	Жазғаны түсініксіз, мазмұнына ілесу қиын. APA style-ды ұстануда көптеген қателіктер бар.

Тіл және жүйе мәселелері жөніндегі ғалымдардың еңбектерімен танысу, конспектілеу (АБ 100%-ның 20%)

Критерий	«Өте жақсы» 15-20 %	«Жақсы» 10-15%	«Қанағаттанарлық» 5-10%	«Қанағаттанарлықсыз» 0-5%
Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын түсінуі	Ғалымдардың теорияларды, тұжырымдамаларды терең түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын түсінуі. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын шектеулі түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары, тұжырымдамаларын үстірт түсіну/ түсінбеушілік. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) берілмейді.
Ғылыми стильді ұстануы, ғылыми теорияларды сыни тұрғыда талдай білуі	Баяндауда ғылыми стиль жоғары дәрежеде сақталған. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен тамаша негіздеу.	Баяндауда ғылыми стиль жақсы сақталған. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен күшейтеді.	Баяндауда ғылыми стиль барынша сақталған. Эмпирикалық зерттеулердің дәлелдерін шектеулі қолдану.	Баяндауда ғылыми заңдылықтары сақталмаған. Эмпирикалық зерттеулерді аз немесемүлдем қолданбайды.
Жазу, APA style	Жазу айқындықты, нақтылықты және дұрыстығын көрсетеді. APA style-ды қатаң ұстанады.	Жазу айқындықты, нақтылықты және дұрыстығын көрсетеді. Негізінен APA style-ды ұстанады.	Жазуда кейбір негізгі қателер бар және анықтықты жақсарту қажет. APA style-ды ұстануда қателіктер бар.	Жазғаны түсініксіз, мазмұнына ілесу қиын. APA style-ды ұстануда көптеген қателіктер бар.

Құрылымдық лингвистика тақырыбына қатысты еңбектерді талдау (презентация) (АБ 100%-ның 20%)

Критерий	«Өте жақсы» 15-20 %	«Жақсы» 10-15%	«Қанағаттанарлық» 5-10%	«Қанағаттанарлықсыз» 0-5%
Тіл мен сөйлеудің айырмашылығы және тілдің қоғамдық сипаты туралы концепцияларды түсініп, талдай білу	Ғалымдардың теорияларын, тұжырымдамаларын терең түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын шектеулі түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары, тұжырымдамаларын үстірт түсіну/ түсінбеушілік. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) берілмейді.
Ғылыми стильді ұстануы, ғылыми теорияларды сыни тұрғыда талдай білуі	Баяндауда ғылыми стиль жоғары дәрежеде сақталған. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен тамаша негіздеу.	Баяндауда ғылыми стиль жақсы сақталған. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен күшейтеді.	Баяндауда ғылыми стиль барынша сақталған. Эмпирикалық зерттеулердің дәлелдерін шектеулі қолдану.	Баяндауда ғылыми заңдылықтары сақталмаған. Эмпирикалық зерттеулерді аз немесе мүлдем қолданбайды.
Академиялық презентацияға қойылатын талаптардың сақталуы	Презентация жасалған жағдайда слайдтардың фондарының түсіне, шрифті мен кегеліне және т.б. аса мән беріледі.	Презентация жасалған жағдайда слайдтардың фондарының түсіне, шрифті мен кегеліне және т.б. орташа мән беріледі.	Презентация жасалған жағдайда слайдтардың фондарының түсіне, шрифті мен кегеліне және т.б. барынша беріледі.	Презентация жасалған жағдайда слайдтардың фондарының түсіне, шрифті мен кегеліне және т.б. мән берілмейді.

Тіл және қоғам –реферат (АБ 100%-ның 20%)

Критерий	«Өте жақсы» 15-20 %	«Жақсы» 10-15%	«Қанағаттанарлық» 5-10%	«Қанағаттанарлықсыз» 0-5%
Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын түсінуі	Ғалымдардың теорияларды, тұжырымдамаларды терең түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын түсіну.Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын шектеулі түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары, тұжырымдамаларын үстірт түсіну/ түсінбеушілік. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) берілмейді.
Ғылыми стильді ұстануы, ғылыми теорияларды сыни тұрғыда талдай білуі	Баяндауда ғылыми стиль жоғары дәрежеде сақталған. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен тамаша негіздеу.	Баяндауда ғылыми стиль жақсы сақталған. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен күшейтеді.	Баяндауда ғылыми стиль барынша сақталған. Эмпирикалық зерттеулердің дәлелдерін шектеулі қолдану.	Баяндауда ғылыми заңдылықтары сақталмаған. Эмпирикалық зерттеулерді аз немесе мүлдем қолданбайды.
Жазу, APA style	Жазу айқындықты, нақтылықты және дұрыстығын көрсетеді. APA style-ды қатаң ұстанады.	Жазу айқындықты, нақтылықты және дұрыстығын көрсетеді. Негізінен APA style-ды ұстанады.	Жазуда кейбір негізгі қателер бар және анықтықты жақсарту қажет. APA style-ды ұстануда қателіктер бар.	Жазғаны түсініксіз, мазмұнына ілесу қиын. APA style-ды ұстануда көптеген қателіктер бар.

Факультет деканы

Кафедра меңгерушісі

Оқыту және білім беру сапасы бойынша
Академиялық комитет төрағасы

Дәріскер

Б.Ө. Жолдасбекова

Р.А. Авакова

Ж. Сәрсенбай

Р.Ж. Кондыбаева